

Bibliografija časopisa "Neven" (Zagreb, Rijeka) i "Jadranske vile" (Rijeka)

Kao poseban otisak Kronike Zavoda za povijest hrvatske književnosti, kazališta i glazbe Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti (13-14-15, 2004.) objavljen je rad Vinka Brešića, pod naslovom *Časopis "Neven" i "Jadranske vile"* koji sadrži kompletnu bibliografiju časopisa *Neven* (1852.-1858.) i njegova nasljednika – časopisa *Jadranske vile* (1859.). Budući da se radi o časopisima nezaobilaznima za povijest hrvatske književnosti, valja upozoriti na njihovu po prvi put objavljenu kompletnu bibliografiju.

Neven je jedini književni časopis koji je u Hrvatskoj izlazio za Bachova apsolutizma. Pokrenula ga je *Matica ilirska*; prvi je broj objavljen u Zagrebu 1. siječnja 1852., a u sedmome godištu (1858.) preuzima ga *Narodna čitaonica riečka*. Zadnji je broj *Nevena* objavljen u Rijeci 25. prosinca 1858. Nakon obustave njegova izlaženja, Vinko Pacel u Rijeci je 1859. pokrenuo časopis *Jadranske vile*, koncepcijski i sadržajno *Nevenov* nastavak, ali izišao je samo jedan svezak. Navedeni su stoga časopisi nezaobilazni i u književnoj te uopće kulturnoj prošlosti grada Rijeke.

Sadržaj izdanja koje ovom prigodom predstavljamo najvećim dijelom čini sama bibliografija *Nevena* i *Jadranskih vila* (str. 15-100), koju je priredio Vinko BREŠIĆ, redoviti profesor na Katedri za noviju hrvatsku književnost Filozofskoga fakulteta u Zagrebu. Bibliografiji prethodi uvodni članak Vinka Brešića pod naslovom *Časopis "Neven" i "Jadranske vile"* (str. 7-14) u kojemu nas autor upoznaje s koncepcijom, sadržajem i svim ključnim točkama vezanim uz izlaženje ovih dvaju časopisa. Pritom se upozorava na njihovu nezaobilaznu ulogu u hrvatskoj književnosti, ali i znanosti i kulturi općenito 50-ih godina XIX. stoljeća. Saznajemo tako, uz već spomenute podatke, da je urednik u prvome godištu (1852.) bio poznati pjesnik Mirko Bogović, a u idućim su godištima urednici Ivan Perkovac pa Vojko Sabljčić (1853.), s time što se posebno upozorava da je neke brojeve umjesto potpisanoga Sabljčića zapravo uredio Ante Starčević, te Josip Praus (1854., 1855.). U *Nevenovu* riječkome razdoblju (1858.) uređuju ga Josip Vranjicani Dobrinović i Vinko Pacel, a tiska se u poznatoj riječkoj tiskari Ercola Rezze. Najprije "zabavni i poučni list", pa "zabavno-poučni mjesečnik" te "zabavno-poučni tromjesečnik", u riječkome razdoblju *Neven* postaje "zabavan, poučan i znanstven list", čime je, kako ističe V. Brešić, "postao i prvi znanstveni časopis, barem deklarativno" (str. 8). Autor uvodnoga članka i priređivač bibliografije ističe da je na ukupno 4 408 stranica 262 *Nevenova* broja i 6 priloga objavljeno oko 2 000, većinom književnih priloga. Najzastupljenija je lirika, a među zastupljenim su pjesnicima i npr. Ljudevit Vukotinović, Petar Preradović, Ivan Trnski, Mijat Stojanović, Mate Bastian, Dragojla Jarnević, Luka Botić itd. Procvat, međutim na *Nevenovim* stranicama doživljava proza. Tako je upravo u *Nevenu* objavljen početak prvoga hrvatskog romana u novijoj hrvatskoj književnosti (Antun Nemčić, *Udes ljudski*), prva naša humoristična novela (Janko Jurković, *Pavao Čuturić*), a svoje je novele *Zagrebkinja* i *Avelina Bakranina*

ljuveznih zgoda tu objavio Adolfo Veber Tkalčević. U *Nevenu* objavljena je i prva komedija u novijoj hrvatskoj književnosti (Antun Nemčić, *Kvas bez kruha*), prva opširna književna analiza (Veberova ocjena Banove *Mejtime*), zatim prva poetika na hrvatskome jeziku (Ivan Macun, *Kratko krasoslovje*), ali i Starčevićeva *Poslanica pobratimu* – temelj pravaške ideologije. I jedan od prvih članaka uopće o *Bašćanskoj ploči* objavljen je u *Nevenu* (Franjo Rački, *Glagoljski natpis na ploči u crkvi sv. Lucije kod nove Baške na otoku Krku*, 1858.). Na stranicama *Nevena* objavljeni su brojni putopisi (među njima i, npr., nekoliko nastavaka drugoga dijela Nemčićevih *Putositnica*), biografije (npr. *Životopis Tome Archidjakona Spljetskoga Franje Račkoga i Katarina, kraljica bosanska Ivana Kukuljevića Sakcinskoga*), jezikoslovni prilozi (npr. /Anonimno/: *Rieči sa ie i je* (mjesto *ě*), A. Veber: *Ustroj našega jezika*, V. Pacel: *Rieči za svakojako rodbinstvo u našem jeziku*, G. I. R. *Zašto riečcu ne razstaoljamo od glagola*; dodajemo ovomu i u *Jadranskim vilama* objavljen članak anonimnoga autora naslovljen *-h u 2. padežu množine samostavnih*). Sustavno su objavljivani prijevodi, ponajviše slavenskih pisaca (npr. Puškin, Gogolj, Ljermontov, Prešern), a do izražaja dolazi i sve veća usmjerenost hrvatskih pisaca na francusku književnost (Chateaubriand, Georg Sand). Među prijevodima objavljenim na *Nevenovim* stranicama su i, primjerice, Homerova *Odiseja*, Vergilijeva *Eneida*, Gogoljev *Taras Buljba* itd.

Sama je bibliografija strukturirana trodijelno. U prvome je dijelu *Bibliografija časopisa* (str. 16), u kojoj su navedeni osnovni podatci o časopisu, znači naslov, podnaslov, podatak o uredniku, nakladniku, tiskari, cijeni, rubrikama, formatu i signaturi. U drugome dijelu, *Bibliografiji godišta* (str. 17-25), popisani su po godištima svi brojevi časopisa s datumom njihova izlaska te brojem stranica, a u trećemu - najopsežnijemu dijelu, *Bibliografiji priloga* (str. 26-100), navode se svi prilozi objavljeni u *Nevenu* i njegovu nasljedniku *Jadranskim vilama*. Svakomu je prilogu priređivač odredio i žanrovsku pripadnost u skladu s prethodno utvrđenom klasifikacijom (npr. antologija, biografija, basna, bilješka, članak, drama, esej, novela, narodna pjesma, pjesma, roman, zagonetka itd.) i popisanim kraticama. To će zasigurno biti od velike pomoći svima koji se budu za znanstvene i druge potrebe služili ovom bibliografijom, a važno je i za razumijevanje žanrovske slike hrvatske književnosti u 50-im god. XIX. stoljeća. Svi su prilozi, odnosno sve bibliografske jedinice zapisane izvorno, čime predstavljaju i vrijednu građu za jezikoslovne raščlambe. Glavninu ovoga dijela knjige čini bibliografija časopisa *Neven* (str. 16-98). Bibliografija časopisa *Jadranske vile*, koji je Vinko Pacel pokrenuo u Rijeci nakon prestanka izlaženja *Nevena*, obuhvaća samo dvije stranice (99-100) jer je, na žalost, izišao samo jedan svezak.

Nakon bibliografije slijedi indeks autora priloga (str. 101-106) u koji su uključeni i pseudonimi, inicijali i "šifre" pod kojima su autori objavljivali svoje priloge u *Nevenu* i *Jadranskim vilama*; tu je i nekoliko slikovnih priloga te sažetak na hrvatskome i engleskome jeziku.

Uvodni članak V. Brešića i bibliografija koju je priredio potvrđuju važnost časopisa *Neven* u hrvatskoj, a unutar nje i u riječkoj, kulturnoj i književnoj prošlosti 50-ih godina

XIX. stoljeća. Posebna je važnost objavljene bibliografije i u tome što široj znanstvenoj i kulturnoj javnosti omogućuje uvid u sve ono što se objavljivalo u *Nevenu* i *Jadranskim vilama*, časopisima nezaobilaznima u stvaranju hrvatske književnosti nakon ilirizma, tzv. novije hrvatske književnosti, ali i kulturnoga života uopće u Hrvatskoj 50-ih godina XIX. stoljeća.

Mr. sc. Sanja HOLJEVAC